

Maria Balcerowicz-Szcutnik, Włodzimierz Szcutnik

Akademia Ekonomiczna w Katowicach

ANALIZA PORÓWNAWCZA WYBRANYCH PARAMETRÓW DEMOGRAFICZNYCH W ASPEKCIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH DLA POLSKI I LITWY

1. Wstęp

Problematyka występowania i oceny ryzyka demograficznego postrzeganego jako zachwianie równowagi między liczebnościami subpopulacji płatników składek ubezpieczeniowych i świadczeniobiorcami w repartycyjnym systemie ubezpieczeń społecznych prezentowana już była w postaci odrębnych opracowań. Poddano w nich szczegółowej analizie szereg współczynników demograficznych pozwalających na ocenę rozmiarów ryzyka demograficznego i ewentualnych kierunków jego zmian. Analizy prowadzone były dla Polski i dla Unii Europejskiej rozważanej jako całość populacji. Jednak biorąc pod uwagę fakt, że Unia Europejska jest zbiorowością niejednorodną w sensie geograficznym, historycznym, gospodarczym i politycznym, warto przeprowadzone analizy rozszerzyć na przypadek nie łącznego, lecz indywidualnego traktowania państw unijnych. Uzasadnieniem potrzeby odrębnych analiz ryzyka demograficznego prowadzonych w odniesieniu do każdego z państw mogą być zdecydowanie różne systemy ubezpieczeń społecznych, to znaczy systemy ubezpieczeń funkcjonujące na zupełnie innych zasadach. Z grupy państw unijnych wybrano trzy rozłączne, ale w pewnym sensie spójne podgrupy państw. Są to:

- Grupa I – państwa o najniższym stażu unijnym, czyli Bułgaria, Estonia, Litwa, Łotwa i Rumunia i Polska.
- Grupa II – państwa „najsilniejsze” w systemie UE, czyli Niemcy, Francja, Anglia, Włochy i Hiszpania,
- Grupa III – państwa o zdecydowanie podobnym systemie ubezpieczeń emerytalnych lub o podobnej dynamice zmian parametrów demograficznych decydujących o ryzyku demograficznym i do nich można zaliczyć Irlandię, Portugalie, Szwecję, Danię, i Grecję.

Taki podział państw UE lub raczej wybór takich grup państw może budzić zastrzeżenia, lecz trudno o jednoznaczną klasyfikację i dlatego tak szeroki zakres rozważań wydaje się korzystny.

Ze względu na fakt, że do pierwszej z tych grup możemy zaliczyć również Polskę, interesujące będzie przeprowadzenie analizy porównawczej dynamiki zmian ryzyka demograficznego właśnie w odniesieniu do Polski i do jednego z państw należących do tej grupy.

Szczegółowe analizy porównawcze przeprowadzone zostaną dla Polski i dla Litwy. Poprzedzimy je jednak krótkim omówieniem funkcjonującego na Litwie systemu ubezpieczeń społecznych.

2. Prezentacja systemu emerytalnego Republiki Litewskiej

Prawidłowa polityka społeczna jest ważnym gwarantem ochrony i stabilności każdego państwa demokratycznego, dlatego w Republice Litewskiej tej dziedzinie działalności ekip rządzących poświęcane jest wyjątkowo dużo uwagi. Biorąc pod uwagę zmiany ekonomiki kraju i sytuację społeczną, należy stwierdzić, że system ochrony obywatela jest ciągle doskonalony.

Państwowe ubezpieczenia społeczne stanowią największą część systemu ochrony społecznej na Litwie. Objętych nimi jest 68% mieszkańców kraju. Podstawowym celem państwowych ubezpieczeń społecznych jest gwarancja wypłaty świadczenia mieszkańcom, którzy nie pracują z powodu choroby, macierzyństwa (ojcostwa), starości, nieszczęśliwego wypadku w pracy oraz w innych przypadkach.

Wszystkie państwowe świadczenia ubezpieczeń społecznych na Litwie przyznaje i wypłaca „Sodra”. „Sodra” to powszechna nazwa Urzędu Państwowego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy Opiece Socjalnej i Ministerstwie Pracy, obejmuje ona jego oddziały terytorialne i inne podległe mu instytucje. Roczne wydatki funduszu budżetowego państwowych ubezpieczeń społecznych znacznie przewyższają sumę 5 mld LTL (około 1,5 mld euro, około 5 mld zł) i stanowią 8, 7% PKB.

Określenie „ubezpieczenia społeczne” obejmuje trzy podstawowe dziedziny działalności urzędu państwowych ubezpieczeń społecznych przy Opiece Socjalnej i Ministerstwie Pracy („Sodra”). Są to:

1. Ubezpieczenia emerytalne.
2. Ubezpieczenia chorobowe (zdrowotne) i macierzyńskie.
3. Ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków w pracy i chorób zawodowych.

Głównym zakresem działalności „Sodry” są **społeczne ubezpieczenia emerytalne**, które zabezpieczają mieszkańców kraju w podstawową i/lub dodatkową część emerytury z tytułu starości, w rentę inwalidzką oraz renty dla wdowców i sierot. „Sodra” wypłaca również inne wypłaty, które są przewidziane w ustawie o państwowych emerytalnych ubezpieczeniach społecznych (socjalnych), oraz wypłaty, które są należne mieszkańcom kraju zgodnie z uchwałami dotyczącymi naliczania emerytur.

Oprócz zabezpieczenia emerytalnego „Sodra” prowadzi również **społeczne ubezpieczenia chorobowe (zdrowotne) i macierzyńskie**, które gwarantują wypłacalność trzech podstawowych zasiłków. Są nimi:

- zasiłek chorobowy – wypłacany w czasie czasowego bezrobocia,
- zasiłek macierzyński – wypłacany w czasie ciąży i porodów,
- zasiłek macierzyński (ojcowski) – płacony rodzicom mającym dzieci do pierwszego roku życia.

Z dniem 1 lipca 2006 roku wszedł w życie nowy rodzaj zasiłku z zakresu ubezpieczenia społecznego, mianowicie zasiłek ojcowski. Ojciec może mieć urlop ojcowski, gdy spełnione są jednocześnie następujące warunki:

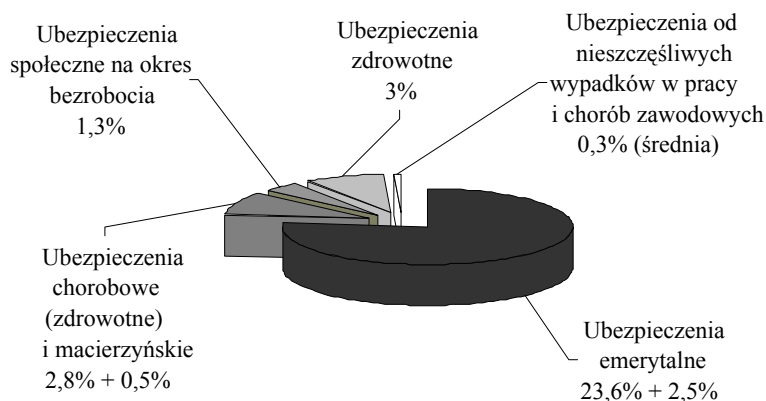
1. Jest żonaty z matką dziecka do czasu, gdy dziecko dożyje jednego miesiąca.
2. Prawo do otrzymania tego zasiłku mają rodzice posiadający przez ostatnie 24 miesiące do pierwszego dnia urlopu ojcowskiego nie krótszy niż siedmiomiesięczny staż społecznych ubezpieczeń chorobowych (zdrowotnych) i macierzyńskich.

Najnowszym produktem ubezpieczeniowym są **ubezpieczenia społeczne na okres bezrobocia** zabezpieczające wypłaty w okresie bezrobocia tym, którzy stracili pracę i szukają nowej, oraz innych wypadkach przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniach społecznych na okres bezrobocia.

Historia systemów ubezpieczeniowych na Litwie sięga roku 1926, gdy 23 marca tego roku prezydent Republiki Litewskiej Aleksandras Stulginskis podpisał ustawę o Najwyższym Urzędzie Ubezpieczeń Społecznych.

Tak jak w całej Europie, tak również na Litwie zauważono tendencję do starzenia się ludności. Aby zapobiec zagrożeniu będącemu konsekwencją tej tendencji i zapewnić ubezpieczonym odpowiednie gwarancje społeczne, w 2003 roku podjęto decyzję o przeprowadzeniu reformy systemu ubezpieczeń społecznych. Ubezpieczonym mieszkańcom kraju nadano prawo do przekazania odpowiedniej części składki ubezpieczeń społecznych na rzecz prywatnych spółek, które porządkują rachunki osobiste ubezpieczonych. W taki sposób w drugim szczeblu systemu ubezpieczeń społecznych pojawia się możliwość dodatkowego gromadzenia środków na swoją przyszłą emeryturę. Trzeci szczebel – dobrowolne gromadzenie emerytury – zmusza samego ubezpieczonego do zadbania o swoją przyszłość.

Obecnie ogólna taryfa składki ubezpieczeń społecznych wynosi 34%, z czego 31% płaci pracodawca, a 3% wyliczane jest z wypłaty pracowników. Osoby pracujące indywidualnie albo osoby mające świadectwo przedsiębiorcy płacą według innego porządku.

Rys. 1. Podział taryfy składki państwowych ubezpieczeń społecznych według rodzajów ubezpieczeń
Źródło: opracowanie własne na podstawie [„Sodra”...2007].

W 2006 roku państwowym ubezpieczeniem społecznym objęto 1 mln 421,4 tys. osób, tj. 3,8% lub 52 tys. więcej niż w 2005 roku. Nie wszystkie osoby w wieku produkcyjnym są objęte państwowym ubezpieczeniem społecznym, bowiem tylko około $\frac{3}{4}$ osób w wieku produkcyjnym ma ubezpieczenie społeczne.

Przychody do budżetu „Sodry” w 2006 r. zbliżyły się do 8 mld LTL, wydatki wynosiły więcej niż 7 mld LTL i były najwyższe w całym okresie działalności „Sodry”. W 2006 roku liczba świadczeniobiorców zmniejszyła się, wynosiła o 2,8 tys. (0,3%) mniej niż w 2005 roku. Spadek ten spowodowało zmniejszenie liczby osób preferujących emeryturę z tytułu starości o 4,6 tys. (0,8%), zmniejszyła także się liczba osób o straconej zdolności do pracy. Zmiany te przedstawione są w tab. 1.

Największy procent stanowią emerytury z tytułu starości – 55,5%, emerytura wdów i sierot stanowi 22,4%, na trzecim miejscu są emerytury inwalidzkie – 19,9%, pozostałe stanowią nieliczny procent wszystkich wypłacanych emerytur.

Tabela 1. Średnia liczba świadczeń emerytalnych i kompensacji za dobre warunki pracy w latach 2002-2006

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
Świadczeniobiorcy emerytury	1 067 546	1 066 135	1 069 510	1 075 399	1 072 621
Emerytura z tytułu starości	625 378	610 775	602 512	595 524	590 968
Emerytura z tytułu straconej zdolności do pracy	188 048	196 321	202 253	211 263	211 247
Odsłużonego czasu	1 621	1 463	1 314	1 144	1 067
Stracenia żywiciela	26 114	22 187	19 325	16 545	14 108
Wdów i sierot	219 050	227 080	233 129	236 565	238 148
Rekompensata za dobre warunki pracy	7 335	8 309	8 520	8 673	8 979
Emerytura wcześniejsza			2 457	5 685	8 104

Źródło: opracowanie własne na podstawie [„Sodra”... 2007, s. 28].

W 2004 roku na Litwie zaczął działać nowy system gromadzenia funduszy na emeryturę. System emerytalny można zatem podzielić na następujące części:

- państwowe społeczne ubezpieczenia emerytalne,
- gromadzenie emerytury starości w funduszach emerytalnych ze składek ubezpieczeń społecznych,
- gromadzenie emerytur zawodowych.

Część składki z dochodu pracownika, którą można gromadzić w funduszu emerytalnym, stopniowo zwiększała się: od 2,5% w 2004 roku do 5,5% w roku 2007. Ogólna wysokość składek z tytułu ubezpieczeń społecznych (34%) nie zmieni się dla ubezpieczonego, który uczestniczy w gromadzeniu emerytury. Taryfy składek i jej podział za lata 2004 -2007 przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Podział składki ubezpieczeniowej (w %)

Lata	Do 2004 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r. i później
Składki dla „Sodry”	34	31,5	30,5	29,5	28,5
Składki na rachunek w funduszu emerytalnym	-	2,5	3,5	4,5	5,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Valstybinis...].

Dynamice podlegała również wysokość wypłacanego świadczenia emerytalnego. Przeciętna wysokość otrzymywanej emerytury w kolejnych kwartałach lat 2001-2006 przedstawiona jest w tab. 3.

Tabela 3. Średnia emerytura z tytułu starości w latach 2001-2006 (LTL)

Okres	2001 I kw.	2001 II kw.	2001 III kw.	2001 IV kw.	2002 I kw.	2002 II kw.	2002 III kw.	2002 IV kw.
LTL	317,02	318,07	317,91	317,43	318,13	322,33	324,03	327,77
Okres	2003 I kw.	2003 II kw.	2003 III kw.	2003 IV kw.	2004 I kw.	2004 II kw.	2004 III kw.	2004 IV kw.
LTL	333,36	339,38	344,39	344,98	345,21	370,01	378,87	392,27
Okres	2005 I kw.	2005 II kw.	2005 III kw.	2005 IV kw.	2006 I kw.	2006 II kw.	2006 III kw.	2006 IV kw.
LTL	394,49	395,62	445,46	445,98	446,61	447,16	506,78	507,24

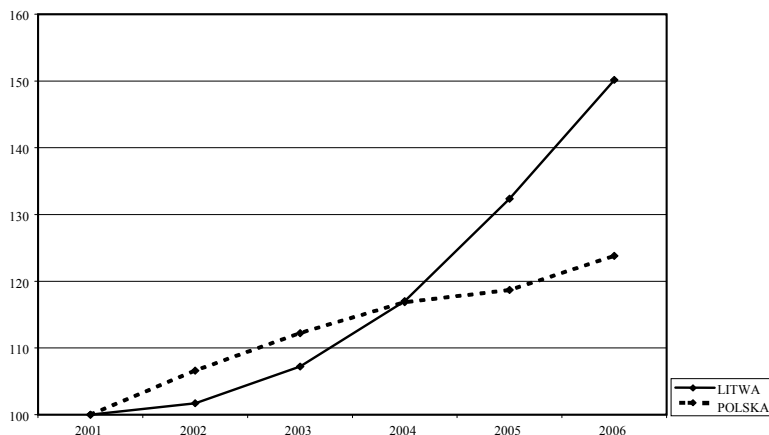
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych ubezpieczeń społecznych na Litwie.

Istotna jest dynamika wzrostu poziomu przeciętnej emerytury w wyróżnionym okresie 2001-2006. W roku 2006 w porównaniu z rokiem 2001 przeciętne świadczenie emerytalne wzrosło o ponad 50%. W analogicznym okresie w Polsce nastąpił wzrost przeciętnej emerytury pracowniczej o około 24%. Dynamikę zmian wysokości świadczenia emerytalnego w postaci zależności indeksowych zawiera tab. 4 i rys. 2.

Tabela 4. Dynamika zmian wysokości świadczenia emerytalnego dla Litwy i Polski za lata 2001-2006 (w przeliczeniu na rok 2001)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Litwa	100	101,7183	107,2165	116,9966	132,3607	150,1688
Polska	100	106,6169	112,2335	116,8652	118,6738	123,7946

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych ubezpieczeń społecznych na Litwie i w Polsce.

Rys. 2. Dynamika zmian wysokości emerytury w Polsce i na Litwie w latach 2001-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych ubezpieczeń społecznych na Litwie i w Polsce.

Średnia liczba świadczeniobiorców z litewskiego systemu ubezpieczeń społecznych za ostatnie lata w poszczególnych kwartałach przedstawiała się jak w tab. 5.

Tabela 5. Średnia liczba wypłaconych świadczeń z tytułu emerytury starości w latach 2001-2006

Okres	2001 I	2001 II	2001 III	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III	2002 IV
Liczba	641 447	636 281	634 488	635 461	632 244	625 848	622 435	620 984
Okres	2003 I	2003 II	2003 III	2003 IV	2004 I	2004 II	2004 III	2004 IV
Liczba	617 023	610 629	608 238	607 208	605 388	601 755	600 363	602 543
Okres	2005 I	2005 II	2005 III	2005 IV	2006 I	2006 II	2006 III	2006 IV
Liczba	599 876	595 531	592 527	594 163	593 644	590 929	589 023	590 276

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych ubezpieczeń społecznych na Litwie.

Należy dodać, że Republika Litewska ma około 2,4 mln ludności, czyli ze świadczeń systemu emerytalnego korzysta około ¼ ogółu jej mieszkańców.

3. Podstawowe mierniki ryzyka demograficznego

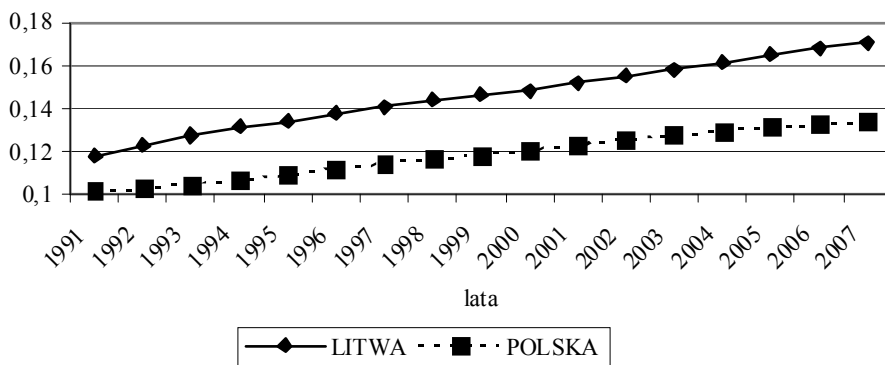
Jak wspomniano we wstępie artykułu, zasadniczą jego część stanowią analizy dotyczące ryzyka demograficznego szacowanego na podstawie dynamiki zmian wybranej grupy parametrów demograficznych. Współczynnikami wybranymi jako podstawa prowadzonych ocen i oszacowań są:

- Współczynnik starości demograficznej: $W_{SD} = \frac{L_{65+}}{L_{og}}$.
- Współczynnik obciążeń zasobów pracy: $W_{OZP} = \frac{L_{60+}}{L_{20-59}}$.

- Współczynnik obciążeń demograficznych: $W_{OD} = \frac{L_{0-14} + L_{65+}}{L_{15-64}}$.
- Współczynnik starzenia zasobów pracy: $W_{SZP} = \frac{L_{45-59}}{L_{20-59}}$.
- Proporcja „wczesnych emerytów” w stosunku do zasobów pracy $W_{WEZP} = \frac{L_{50+}}{L_{20-49}}$.
- Proporcja „wczesnych emerytów” w stosunku do ogółu $W_{WE} = \frac{L_{50+}}{L_{og}}$.

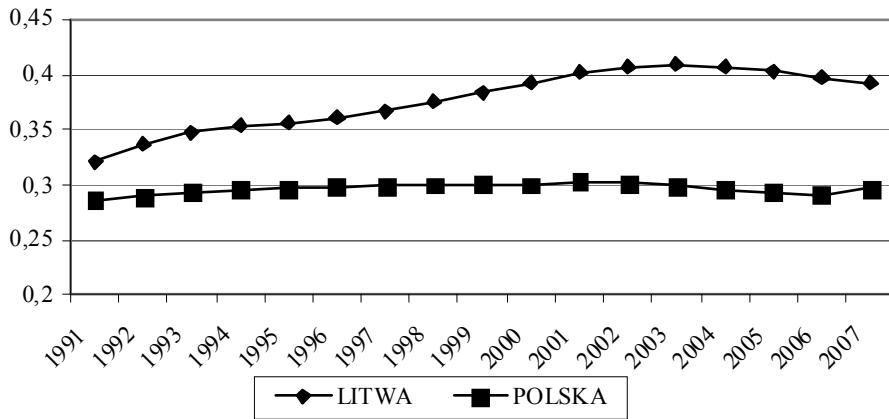
Dla tak zdefiniowanych współczynników na podstawie szeregów czasowych za lata 1991-2007 dla dwóch państw UE, czyli Polski i Litwy, przeprowadzono analizę porównawczą ich dynamiki.

Każdy z analizowanych współczynników zinterpretowano graficznie w postaci empirycznej linii trendu, na podstawie której wyznaczono postacie teoretycznych funkcji trendu, zachowując przy ich doborze zasadę najlepszego dopasowania. Teoretyczne funkcje trendu wykorzystano do ustalenia prognoz wartości współczynników na najbliższe lata w przypadku obydwu państw. Procedurę prognozowania przeprowadzono jeszcze dwukrotnie z wykorzystaniem metody średniej geometrycznej i wag harmonicznych. Na kolejnych wykresach (rys. 3-8) zaprezentowano jedynie postacie empirycznych funkcji trendu i w odrębnej tabeli (tab. 6) wyniki prognozowania. Analiza uzyskanych wyników procedur prognostycznych wykazała, że najlepsze wartości prognoz to prognozy wyznaczone metodą wag harmonicznych i średniej geometrycznej. Wartości prognoz uzyskane na podstawie teoretycznej funkcji trendu obarczone były większym błędem niż pozostałe, zatem w tab. 6 prezentowane są jedynie prognozy uzyskane wyróżnionymi metodami.

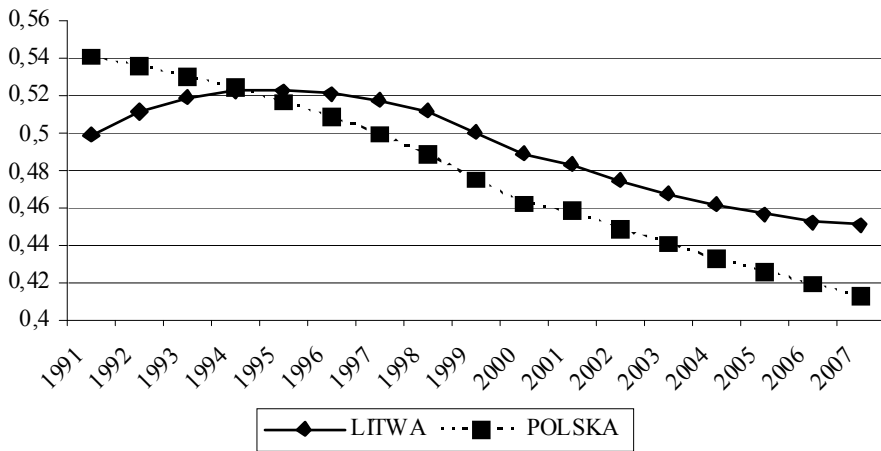

Rys. 3. Współczynniki starości demograficznej dla Polski i Litwy za lata 1991-2007

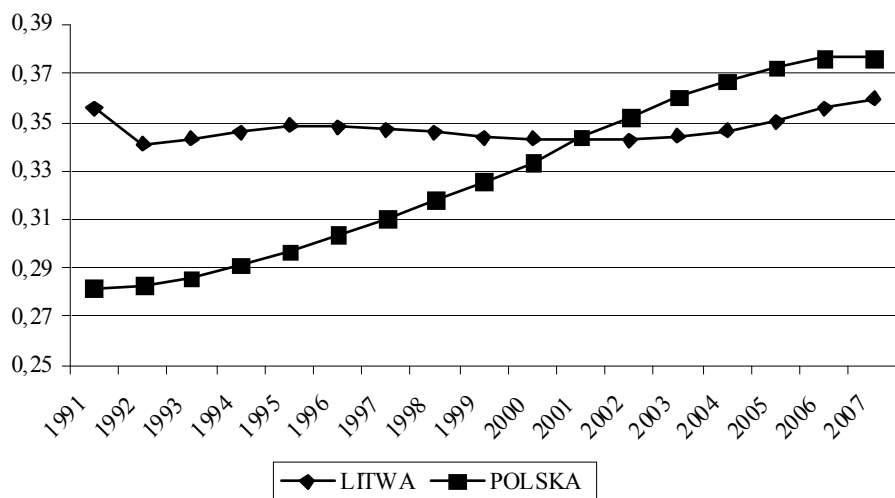
Źródło: opracowanie własne.

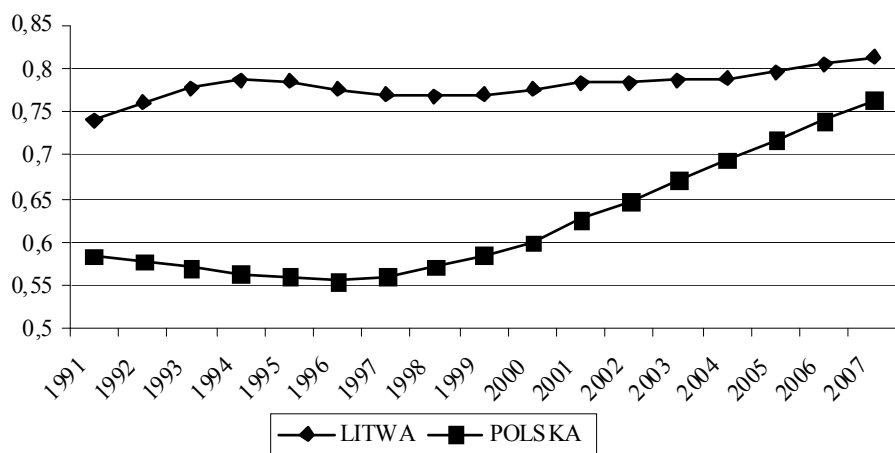
Rys. 4. Współczynniki obciążeń zasobów pracy dla Polski i Litwy za lata 1991-2007
Źródło: opracowanie własne.

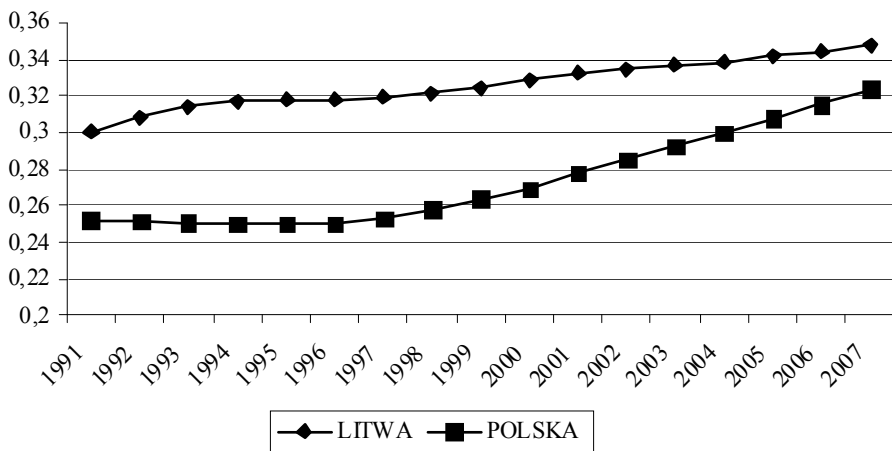
Rys. 5. Współczynniki obciążeń demograficznych dla Polski i Litwy za lata 1991-2007
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 6. Współczynniki starzenia zasobów pracy dla Polski i Litwy za lata 1991-2007
 Źródło: opracowanie własne.

Rys. 7. Proporcje „wczesnych emerytów” w stosunku do pozostałych zasobów pracy dla Polski i Litwy za lata 1991-2007
 Źródło: opracowanie własne.

Rys. 8. Proporcje „wczesnych emerytów” w stosunku do ogółu ludności dla Polski i Litwy za lata 1991-2007

Źródło: opracowanie własne.

Analiza empirycznych linii trendu przedstawionych na rys. 3-8 pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Dynamika zmian współczynnika starości demograficznej przedstawiona na rys. 3 w przypadku obydwu państw wskazuje na jego wzrost, przy czym dynamika wzrostu jest odmienna i wyższa na Litwie niż w Polsce. Średnie tempo wzrostu wskazujące na przeciętny średnioroczny przyrost wartości miernika w odniesieniu do Litwy wynosi 2,33%, a dla Polski – 1,75%. Jest to niepokojące tempo zmian, gdyż wskazuje na postępujący proces starzenia się ludności, co z punktu widzenia ryzyka demograficznego jest równoważne z jego wzrostem. Współczynnik starości w całym analizowanym okresie jest wyższy na Litwie niż w Polsce i jest to sygnał, że proces starzenia się ludności na Litwie jest bardziej zaawansowany niż w Polsce.

2. Współczynniki obciążeń zasobów pracy w odniesieniu do Polski przyjmują niższe wartości niż dla Litwy i pozostają w całym badanym okresie niemal na tym samym poziomie (wzrost średnioroczny o 0,23% w całym badanym okresie), podczas gdy dla Litwy średnie tempo wzrostu to 1,26% z roku na rok. Wskazuje to na sytuację na polskim rynku pracy korzystniejszą niż na litewskim.

3. Zdecydowanie odmiennie kształtują się zmiany współczynnika obciążeń demograficznych, który w przypadku Polski wykazuje tendencję wyraźnie spadkową (średnioroczny spadek o 1,68%), a w przypadku Litwy, po okresie wzrostu do połowy lat dziewięćdziesiątych, w ostatnich dziesięciu latach wykazuje spadek, ale o znacznie słabszym natężeniu (o około 0,64%). Przyczyną takich zmian jest zapewne w Polsce stopniowe wchodzenie na rynek pracy osób urodzonych w okresie drugiego powojennego szczytu

urodzeń, co jest równoznaczne ze zwiększeniem zasobów pracy i spadkiem poziomu obciążeń osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku pozaprodukcyjnym.

4. Struktura wieku zasobów pracy jest różna w przypadku obydwu państw. W Polsce widoczny jest postępujący proces starzenia się zasobów pracy wyrażony proporcją liczebności odpowiednich subpopulacji. Odpowiedni miernik z poziomu znacznie niższego w roku 1991 niż w Republice Litewskiej wzrósł do poziomu wyższego w roku 2007. Przyczyną wzrostu współczynnika starzenia się zasobów pracy może być w przypadku Polski fala zagranicznych migracji zarobkowych przypadająca na koniec lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia i początkowe lata obecnego stulecia. Emigracja zarobkowa obejmowała przede wszystkim tzw. mobilne zasoby pracy i tym samym udział starszych roczników w ogólnych zasobach pracy gwałtownie wzrastał. W Republice Litewskiej w całym okresie 1991-2007 współczynnik starzenia się zasobów pracy utrzymywał się niemal na takim samym poziomie, nie obserwowano gwałtownych zmian miernika, co można tłumaczyć brakiem migracji zarobkowych w tak dużym stopniu, w jakim wystąpiły one w Polsce.

5. Z punktu widzenia rozmiarów ryzyka demograficznego i jego powiązań z ubezpieczeniami społecznymi ważna jest również dynamika zmian udziału osób w wieku przedemerytalnym, czyli powyżej 50 lat w odniesieniu do zasobów pracy i w odniesieniu do ogółu ludności. Udziały „wczesnych emerytów” w stosunku do obydwu wyróżnionych populacji są na Litwie wyższe niż w Polsce, w obydwu państwach widoczna jest tendencja wzrostowa mierników, ale niestety dynamika wzrostu jest w Polsce wyższa niż na Litwie. Przy zachowaniu obecnego tempa wzrostu mierników (1,68% i 1,57% dla Polski i 0,58% i 0,91% dla Litwy) już w najbliższych latach odpowiednie współczynniki w Polsce przekroczą współczynniki dotyczące Litwy.

Jak wcześniej wspomniano, analiza współczynników określających rozmiary ryzyka demograficznego rozszerzona została o konstrukcję prognoz wartości mierników na kolejne trzy lata. Tabele 6-7 zawierają wartości prognoz wszystkich wybranych do analizy mierników uzyskanych metodą średniej geometrycznej i wag harmonicznymi.

Tabela 6. Prognozy wybranych współczynników demograficzno-ekonomicznych na lata 2008-2010 dla Polski i Litwy uzyskane metodą średniej geometrycznej

Współczynnik \ Kraj	Rok	Starości demograficznej	Obciążenie zasobów pracy	Obciążenie demograficzne	Starzenia zasobów	Wczesny emeryt do zasobów	Wczesny emeryt do ogółu
Polska	2008	13,65	29,71	40,58	38,33	77,60	32,82
	2009	13,89	29,78	39,90	39,03	78,90	33,33
	2010	14,14	29,85	39,23	39,94	80,23	33,85
Litwa	2008	17,49	39,77	44,75	35,96	81,88	35,05
	2009	17,90	40,27	44,47	35,99	82,36	35,37
	2010	18,31	40,78	44,19	36,01	82,84	35,69

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 7. Prognozy wybranych współczynników demograficzno-ekonomicznych na lata 2008-2010 dla Polski i Litwy uzyskane metodą wag harmonicznych

Współczynnik \ Kraj	Rok	Starości demograficznej	Obciążenie zasobów pracy	Obciążenie demograficzne	Starzenia zasobów	Wczesny emeryt do zasobów	Wczesny emeryt do ogółu
Polska	2008	13,61	29,52	40,49	38,25	78,29	32,99
	2009	13,69	29,52	39,72	38,79	80,25	33,67
	2010	13,78	29,51	38,95	39,33	82,21	34,35
Litwa	2008	17,40	39,28	44,50	36,18	81,93	35,00
	2009	17,70	39,30	44,00	36,41	82,45	35,26
	2010	18,01	39,31	43,51	36,64	82,97	35,53

Źródło: obliczenia własne.

Wartości prognoz przedstawione w tabelach potwierdzają sformułowane wcześniej wnioski. Prognozy przedstawione w tab. 6-7 wyznaczone zostały z uwzględnieniem dopuszczalnego błędu prognozowania.

4. Podsumowanie

Przeprowadzone analizy demograficzne mające na celu wykrycie i ocenę rozmiarów ryzyka demograficznego oraz ustalenie istotności jego wpływu na ubezpieczenia społeczne pozwoliły na stwierdzenie, że ryzyko demograficzne, zdefiniowane jako zmienność struktury wieku ludności niekorzystna z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych, występuje z coraz większym nasileniem nie tylko w Polsce, ale również w innych państwach UE. Na Litwie – wybranej do analiz porównawczych, reprezentującej państwa z grupy krajów nowo wstępujących do Unii – skala ryzyka demograficznego była zbliżona do występującej w Polsce, jednak natężenie współczynników i dynamika ich zmian w wielu przypadkach wydawała się korzystniejsza dla Polski niż dla Litwy. Nie powinno to jednak działać uspokajająco na jednostki przeprowadzające reformę systemu emerytalnego, gdyż przeprowadzone ogólne analizy wskazują na konieczność przeprowadzenia takiej reformy, i to w bardzo szerokim zakresie. Obecny stan zmian w systemie emerytalnym nie jest satysfakcjonujący i nie wskazuje na jego zdecydowaną poprawę. Warto się zastanowić nad jego kolejną korektą tak, aby korzyść z przeprowadzonych zmian odnieśli przede wszystkim świadczeniobiorcy, a nie jednostki zarządzające funduszami zgromadzonymi na kontach przyszyłych emerytów.

Literatura

Balcerowicz-Szkutnik M., *Demograficzne aspekty ryzyka w ubezpieczeniach społecznych. Uwarunkowania i analiza demoekonometryczna*, Katowice 2005.

- Balcerowicz-Szkutnik M., *Ocena ryzyka demograficznego w ubezpieczeniach społecznych w Polsce i w wybranych krajach UE*, [w:] *Inwestycje finansowe i ubezpieczenia – tendencje światowe a rynek polski*, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 1176, AE, Wrocław 2007.
- Golinowaka S., *Polityka społeczna. Koncepcje – instytucje – koszty*, Warszawa 2000.
- Klein B., *Alternative Überlegungen zur Reform der Altersvorsorge*, „Arbeit und Sozialpolitik“ 2000 nr 3-4.
- „Sodra”, Veikla 2006 metais, Vilnius 2007.
- Skarina Liana, *Analiza statystyczna systemu ubezpieczeń społecznych w Republice Litewskiej. Wybrane wskaźniki*, praca niepublikowana, Katowice 2008.
- Urbaniak B., *Spoleczno-ekonomiczne skutki starzenia się społeczeństw*, [w:] *Przeobrażenia demograficzne kraju i ich konsekwencje dla polityki społecznej*, red. L. Frąckiewicz, Katowice 1998.
- Valstybinis socialinis draudimas: STATYSTINIAI DUOMENYS*, Pensijų socialinis draudimas, 2007.
www.stat.gov.pl/eurostat.

COMPARATIVE ANALYSIS OF CHOSEN DEMOGRAPHIC PARAMETERS IN THE ASPECT OF SOCIAL INSURANCE FOR POLAND AND LITHUANIA

Summary

The study contains detailed comparative analyses of demographic coefficients characterizing demographic risk for Poland and Lithuania, two countries from the group of the states newly joining the EU. Statistical analyses are briefly preceded with a description of pension system which currently functions in the Republic of Lithuania. In the summary of analyses carried out on the basis of time chains for years 1991-2007 the forecasts of value of coefficients for the next three years are presented in order to signal the size of demographic risk in the future.